

העזרה מהסוגיא

כתובות פט. – עד:

פרשת האזינו ה'תשפ"ב

דף פט

צורת גביית הכתובה ותוספת כתובה:

- לשמואל:
- במקום שכותבים כתובה - על ידי הגט ושטר הכתובה.
- במקום שאין כותבים כתובה - על ידי הגט^א.
- לרב - כתובה גובים על ידי הגט, ותוספת כתובה גובים על ידי שטר הכתובה^ב.
- לרבי יוחנן - על ידי הגט או על ידי עדים על הגירושין^ג.

הערות

א המשנה אומרת שאשה שהביאה גט ולא הביאה את שטר הכתובה גובה את הכתובה, ושמואל מעמיד את דברי המשנה במקום שאין כותבים כתובה, או במקום שכותבים כתובה והאשה הביאה ראייה שהבעל לא כתב כתובה, ולכן גובה את הכתובה ותוספת הכתובה על ידי הגט. אבל במקום שכותבים כתובה והביאה את הגט ולא הביאה את שטר הכתובה אינה גובה את הכתובה, משום שהבעל טוען 'לא אפרעך עד שתחזירי לי את הכתובה' ואין כותבים שובר'.

המשנה מסיימת שאשה שהביאה את שטר הכתובה ולא הביאה גט אינה גובה את הכתובה, ולפי שמואל הכוונה במקום שאין כותבים כתובה והבעל כתב כתובה, ולכן הבעל טוען שהאשה גבתה כבר על ידי הגט וקרעו את הגט כיון שבי"ד לא האמינו לטענתו שיש לה שטר כתובה.

ב המשנה אומרת שאשה שהביאה גט ולא הביאה את שטר כתובה גובה את הכתובה, ורב מעמיד את דברי המשנה בין במקום שכותבים כתובה ובין במקום שאין כותבים כתובה, משום שרב סובר שהשטר על עיקר הכתובה הוא הגט והשטר על התוספת כתובה הוא שטר הכתובה, ולכן באופן שהאשה הביאה את הגט גובה את עיקר הכתובה.

המשנה מסיימת שאשה שהביאה את שטר הכתובה ולא הביאה גט אינה גובה את הכתובה, והגמ' מבארת שלפי רב מדובר באופן שאין עדי גירושין אלא הבעל מודה שהאשה התגרשה, ולכן הבעל נאמן לטעון שפרע את התוספת כתובה במיגו שיכל לומר שלא גירש את האשה, אבל באופן שיש עדי גירושין האשה גובה את תוספת הכתובה על ידי שטר הכתובה.

ג המשנה אומרת שאשה שהביאה גט ולא הביאה את שטר כתובה גובה את הכתובה, ורבי יוחנן מבאר שכוונת המשנה שהאשה הביאה עדי הגט ולא הביאה את שטר הכתובה, ורבי יוחנן סובר שהאשה יכולה לגבות את הכתובה ותוספת הכתובה על ידי עדים על הגירושין, משום ש'הטוען אחר מעשה בי"ד לא אמר כלום' וכן 'כותבים שובר'.

המשנה מסיימת שאשה שהביאה את שטר הכתובה ולא הביאה גט אינה גובה את הכתובה, ורבי יוחנן מבאר שלא הביאה את עדי הגט אלא הבעל מודה שהתגרשה, ולכן הבעל נאמן לטעון שפרע את הכתובה והתוספת כתובה במיגו שיכל לומר שלא גירש את האשה.

לקבלת העלון במייל B0527147396@gmail.com

◆ דיני כתובה:

- בעל שכתב לאשתו שתי כתובות:
 - באופן שלא הוסיף בכתובה השניה - גובה את הכתובה השניה ולא את הכתובה הראשונה.
 - באופן שהוסיף בכתובה השניה - גובה או את הכתובה הראשונה מזמן הראשון, או את הכתובה השניה מזמן השני.
- המגרש את אשתו והחזירה וחזר וגירשה:
 - באופן שכתב לה כתובה לאחר שהחזירה - גובה את שתי כתובות.
 - באופן שלא כתב לה כתובה לאחר שהחזירה - גובה כתובה אחת, כיון שהחזירה על דעת הכתובה הראשונה.
- קטן שנשא אישה וכתב לה כתובה והגדיל ובא עליה ואח"כ גירשה, או גוי שנשא אישה וכתב לה כתובה והתגייר ובא עליה ואח"כ גירשה - צריך לשלם את עיקר הכתובה ולא צריך לשלם את התוספת¹.

פרק עשירי

דף ז - צא

◆ כתובת בנין דכרין:

- באופן שמתו שתי הנשים בחיי הבעל:
 - באופן שבשעת מיתת הבעל יש 'מותר דינר' בקרקע - נאמר דין כתובת בנין דכרין.
 - באופן שבשעת מיתת הבעל יש 'מותר דינר' במטלטלים - לת"ק נאמר נאמר דין כתובת בנין דכרין, ולרבי שמעון לא נאמר דין כתובת בנין דכרין.
 - באופן שבשעת מיתת הבעל לא היה 'מותר דינר' ולאחר מותו התרבו הנכסים (כגון התייקרו) ונהיה 'מותר דינר' - לרש"י לא נאמר דין כתובת בנין דכרין, לתוס' נאמר דין כתובת בנין דכרין.
 - באופן שמתו אחת בחייו ואחת במוותו - לרבי עקיבא לא נאמר דין כתובת בנין דכרין, ולבן ננס נאמר דין כתובת בנין דכרין².
- ◆ בעל חוב שבא לגבות קרקע מלוקח האם הלוקח יכול לסלק את הבעל חוב בכסף - כן.
- ◆ בעל חוב שטרף קרקע מיתומים וחזרו היתומים ושילמו כסף לבעל חוב - באופן שנתנו לו את הכסף בסתמא, אומרים שהתכוונו לפרוע את שארית החוב והקרקע נשאר של הבעל חוב. ובאופן שאמרו בשעת נתינת הכסף שנותנים את הכסף בשביל לקנות את הקרקע מהבעל חוב, הקרקע חוזרת ליורשים.
- ◆ המוכר לחברו 'שדה זו שאירש מאבא' - לרש"י לא חל המקח משום שנחשב דבר שלא בא לעולם, לתוס' חל המקח³.

✽ הערות ✽

- ד תוס' מבאר שבאופן שהקטן או הגר נשאו את האשה כשהייתה בתולה צריכים לשלם כתובה מאתים זוז, ולמרות שבקטנות ולפני הגירות לא תפסו הקידושין, ולאחר הגדלות והגירות שתפסו הקידושין הייתה בעולה.
- ה בדברי הגמ' מבואר שרבי עקיבא סובר שהדין של כתובת בנין דכרין נאמר רק באופן שמתו שתי הנשים בחייו, ובני כל אחת מהנשים נוטל את כתובת אמן, אבל באופן שמתו אחת בחייו ואחת במוותו שבני האחת מקבלים מדין כתובת בנין דכרין ובני השניה מקבלים מדין כתובה, לא תיקנו כתובת בנין דכרין משום שיש חשש 'אינצוויי' שבני הראשונה יקבלו מהירושה יותר מבני השניה.
- הגמ' דנה באופן שמתו אחת בחייו ואחת במוותו ויש בנכסים כשיעור כתובת בנין דכרין וכשיעור הכתובה של השניה האם נחשב שיש מותר דינר, או דלמא לא נחשב שיש מותר דינר כיון שהנכסים משועבדים לפירעון הכתובה. ובדברי הגמ' מבואר שאפילו לפי הצד שנכסים משועבדים לכתובה לא נחשבים 'מותר דינר' מ"מ יש צד שבאופן שהנכסים משועבדים לחוב אחר נחשב 'מותר דינר', כיון שהחוב מוטל על כל היורשים לפרוע. ורב פפא פוסק שנכסים משועבדים לכתובת אישה או לבעל חוב נחשבים למותר דינר.
- ו הגמ' מביאה שרבי בר חמא סבר שהלוקח לא יכול לסלק בכסף, ורבא סבר שהלוקח יכול לסלק בזוזי, ותוס' [ב"מ זא א] מבארים שרמי בר חמא הודה לדברי רבא שהלוקח יכול לסלק בכסף.
- ובדברי הגמ' מבואר שכמו שהלוקח יכול לסלק בכסף, כך הלוקח יכול לומר לבעל חוב שיטול קרקע ששוה חמש מאות זוז באלף זוז או שיטול אלף זוז במקום הקרקע, ובאופן שהבעל חוב רוצה ליטול את הקרקע נחשב שנטל קרקע ששוה אלף זוז. ונחלקו האמוראים באופן שהבעל חוב נטל את הקרקע באלף זוז האם הלוקח יכול לחזור ולתבוע מהמוכר אלף זוז, או שיכול לתבוע חמש מאות זוז כיון ששילם על הקרקע חמש מאות זוז.
- ז הגמ' אומרת 'ההוא גברא דזבנה לכתובתה דאימיה בטובת הנאה', ורש"י בפירוש הראשון מבאר שמדובר באופן שאמו נשואה לאדם אחר ומכר את כתובתה

דף צב

◇ ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וחזר שמעון ומכר לראובן באחריות:

- באופן שבעל חוב של אביו של ראובן טרף את הקרקע - שמעון לשלם לראובן את האחריות.
- באופן שבעל חוב של ראובן טרף את הקרקע - לרמי בר חמא שמעון צריך לשלם לראובן את האחריות, לרבא שמעון אינו צריך לשלם את האחריות, משום ששמעון קיבל אחריות רק על בעל חוב של אדם אחר ולא על בעל חוב של ראובן עצמו.

◇ דיני גביית חוב מיתומים:

- באופן שיש ליתומים קרקע - בעל חוב גובה מהם.
- באופן שיש ליתומים מטלטלים - בעל חוב לא גובה מהם.
- באופן שהיתומים גבו קרקע מחמת חוב אביהם - בעל חוב גובה מהם¹.

◇ אדם שהיה עליו בעל חוב ושלוש שדות עידית בינונית וזיבורית, ומכר את שלשת השדות לשמעון, ושמעון מכר שדה אחת ללוי:

- באופן שראובן מכר את שלשת השדות לשמעון בבת אחת:
 - באופן ששמעון מכר ללוי עידית או זיבורית - לא יכול הבעל חוב לגבות מלוי².
 - באופן ששמעון מכר ללוי בינונית:
 - באופן שנשאר בינונית אצל שמעון - לא יכול הבעל חוב לגבות מלוי³.
 - באופן שלא נשאר בינונית אצל שמעון - הבעל חוב יכול לגבות מלוי או משמעון⁴.
- באופן שראובן מכר את שלשת השדות לשמעון בשני שטרות - נחלקו רש"י ותוס' ראה הערה⁵.

⇨ הערות ⇩

לאדם אחר שעל הצד שבעלה ימות ואח"כ הבן ימות יקבל הלוקח את הכתובה, ורש"י מבאר שמכירה זו אינה חלה כיון שנחשב דבר שלא בא לעולם ונידון הגמ' האם הבן צריך לשלם ללוקח דמים, ורש"י בפירוש השני מבאר שמדובר באופן שהאב מת והבן ירש את נכסיו, והבן מכר את הקרקע שמשועבדת לכתובת אמו בתנאי שאם האם תגבה את הכתובה לא ישלם דמים, ונידון הגמ' האם הבן יכול לערער ולא צריך לשלם דמים. אמנם תוס' מבארים כמו הפירוש הראשון של רש"י ומוסיפים שלמרות שהאומר 'מה שאירש מאבא' לא חל המקח משום שנחשב דבר שלא בא לעולם, באופן שאמר 'שדה זו שאירש מאבא' אין חסרון של דבר שלא בא לעולם.

ח הגמ' אומרת ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ושמעון לא שילם את דמי השדה אלא 'זקפו אותם במלוה', וראובן מת ולאחר מכן הגיע בעל חוב של ראובן לטרוף את השדה משמעון ושמעון סילק את הלוקח בכסף, ונמצא ששמעון חייב את דמי השדה ליתומים והיתומים חייבים לשלם לשמעון את דמי האחריות, באופן ששמעון ישלם את החוב של דמי השדה ליתומים בכסף אינו יכול לחזור ולגבות את הכסף בשביל האחריות, משום שמטלטלים דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב, אבל באופן ששמעון ישלם את החוב בקרקע יכול לחזור ולגבות את הקרקע בשביל האחריות, משום שיתומים שגבו קרקע בחובת אביהם בעל חוב חוזר וגובה אותם מהם.

ט הגמ' מבארת שהטעם שהבעל חוב לא יכול לגבות מלוי, משום שאומר 'להכי טרחי וזבני ארעא דלא חזיא לך'.

י הסיבה שהבעל חוב לא יכול לגבות מלוי משום שלוי יכול לדחותו לבינונית שביד שמעון, שהרי ש'מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו' ושמעון יכל לדחות את הבעל חוב מבינונית לבינונית.

יא רש"י מבאר שבאופן שיש ביד לוי עידית יכול הבעל חוב לגבות את העידית, משום שכאשר קנה את שלשת השדות של שמעון נכנס תחת שמעון לפרוע את החוב, ובאופן שאין ביד לוי עידית אלא זיבורית יכול הבעל חוב לגבות מלוי את הבינונית.

תוס' מקשים מדוע יכול לגבות מלוי שהרי כמו ששמעון יכל להכריח את הבעל חוב לגבות מזיבורית על ידי שיאמר 'אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה', כך לוי יכול לדחות את הבעל חוב לזיבורית משום ש'מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו', ותוס' מתרצים שמדובר באופן שהמוכר מת, וא"כ שמעון לא יכול לומר 'אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה'.

יב בדברי הגמ' בב"ק מבואר שבאופן ששמעון קנה את שלשת השדות בשני שטרות ולא מכר שדה ללוי, באופן ששמעון קנה עידית או בינונית באחרונה היו גובים משמעון בינונית, ובאופן ששמעון קנה זיבורית באחרונה היו גובים משמעון זיבורית. ונחלקו רש"י ותוס' באופן שמכר שדה אחת ללוי: שיטת רש"י שכיון ששמעון קנה את שלשת השדות בשני שטרות השיעבוד חל על השדה ששמעון קנה אחרון, ובאופן ששדה זו נמצאת ביד שמעון גובים ממנו, ובאופן ששדה זו נמצאת ביד לוי גובים ממנו. אמנם שיטת התוס' שבאופן שלוי קנה שדה שאם הייתה ביד שמעון לא היו גובים ממנה, לא יכול הבעל חוב לגבות מלוי, משום שלוי יכול לומר 'להכי טרחי וזבני ארעא דלא חזיא קמך'. אבל באופן שלוי קנה שדה שאם הייתה ביד שמעון היו גובים ממנה, אפשר לגבות מלוי.

◆ ראובן שמכר שדה לשמעון והגיע בעל חוב של ראובן לטרוף משמעון:

- באופן שמכר באחריות - ראובן נחשב 'בעל דבר' ויכול לדון עם שמעון.^{יג}
- באופן שמכר שלא באחריות - ללישנא קמא ראובן לא נחשב 'בעל דבר' ולא יכול לדון עם שמעון, ללישנא בתרא ראובן נחשב 'בעל דבר' ויכול לדון עם שמעון.^{יד}

דף צג

◆ ראובן שקנה שדה משמעון ויצא על השדה עוררין:

- באופן שקנה שלא באחריות - לפני שעשה 'דייש אמצרי' יכול לחזור בו, ולאחר שעשה 'דייש אמצרי' לא יכול לחזור בו.^{טו}
- באופן שקנה באחריות - ללישנא קמא יכול לחזור בו. ללישנא בתרא לפני שעשה 'דייש אמצרי' יכול לחזור בו, ולאחר שעשה 'דייש אמצרי' לא יכול לחזור בו.^{טז}

◆ אדם הנשוי שלש נשים וכתובת האחת מנה והשניה מאתים והשלישית שלש מאות ומת והשאיר שלש מאות זוז:

- לרבי נתן - במנה הראשון חולקים כולם, ובמנה השני חולקים בעלת המאיתים ובעלת השלש מאות, והמנה השלישי נוטלת בעלת השלש מאות.^{יז}

• לרבי:

- לרש"י - כל אחת מקבלת מנה.^{יח}
- לתוס' - מחלקים את השלש מאות לששה חלקים, בעלת המנה נוטלת חלק אחד, בעלת המאיתים שני חלקים, ובעלת השלש מאות שלש חלקים.

◆ חלוקת רווח והפסד בשותפות:

- באופן שהרוויחו או הפסידו בעיסקה - חולקים בשווה.
- באופן שהמטבעות התייקרו או הוזלו - חולקים לפי המעות.
- באופן ששותף אחד קנה שור בריא והשני שור כחוש - חולקים לפי המעות, כיון ששור בריא עובד יותר משור כחוש.
- באופן שקנו יחד שור וחורשים בו - חולקים בשווה, כיון שאין חלקו של האחד מועיל בלא חלקו של השני.

⊕ הערות ⊕

יג רש"י מבאר שהנפק"מ שראובן נחשב 'בעל דבר' שיכול לתבוע משמעון שחייב לו חוב אחר כנגד חוב זה, או לטעון לבעל חוב 'אשתבע לי דלא פרעתיך', ותוס' מבאר בדעת רש"י שמדובר באופן שראובן מחל לבעל חוב שבועה של 'הבא להפרע מנכסים משועבדים', אבל באופן שראובן לא מחל על השבועה, הבעל חוב חייב שבועה גם באופן שראובן לא יטען 'אשתבע לי דלא פרעתיך'.

נחלקו תירוצי התוס' האם טוענים ליתומים או ללקוחות טענת מזויף: לפי התירוץ הראשון לא טוענים, ולפי התירוץ השני טוענים. ותוס' מבאר שלפי התירוץ הראשון יש נפק"מ נוספת בכך שראובן נחשב בעל דבר, באופן שראובן טוען מזויף ושמעון אינו טוען מזויף ובי"ד לא טוענים עבורו מזויף, אבל לפי התירוץ השני אין בכך נפק"מ, כיון שבי"ד יטענו עבור שמעון טענת מזויף.

תוס' מבאר שבאופן שהעדים שרוצים לחייב את הבעל חוב קרובים לשמעון, פסולים להעיד גם באופן שראובן דן עם הבעל חוב, כיון שיש רווח לשמעון שהקרקע נשארת בידיו. ובאופן שהעדים שמקיימים את השטר קרובים לראובן וראובן מכר באחריות, גם באופן שראובן אינו דן עם הבעל חוב פסולים להעיד, משום שיש רווח לראובן ששמעון לא יחזור ויטרוף ממנו, ובאופן שראובן מכר שלא באחריות כשרים להעיד, ולמרות שיש רווח לראובן שלא יהיה לשמעון תערומת עליו, מ"מ רווח זה אינו פסול לעדות.

יד הטעם של הלישנא בתרא שראובן נחשב 'בעל דבר' משום שאם הבעל חוב יטרוף משמעון יהיה לשמעון תערומת על ראובן.

טו רש"י מבאר שמדובר באופן שקנה שדה ולא שילם את המעות, ולפי"ז ביאר דברי הגמ' שלפני שעשה קנין חזקה יכול לחזור בו, ולאחר שעשה קנין חזקה לא יכול לחזור בו. אמנם תוס' בפירוש הראשון מבארים שמדובר באופן שקנה שדה ושילם את המעות, ומדובר במקום שנוהגים לכתוב שטר על השדה ואינו קונה בכסף, ובאופן זה מועיל חזקה כל דהו של 'דייש אמצרי'. ותוס' בפירוש השני מבארים שמדובר באופן שקנה את השדה קנין גמור, ומכל מקום המנהג שיכול הלוקח לחזור בו עד שילך סביבות השדה לראות מה השדה צריכה.

טז רש"י מבאר שהטעם של הלישנא קמא שיכול לחזור בו משום ש'אטרוחי בי"ד בכדי לא מטרחינין', שהרי אם יטרפו מהלוקח יחזור ויגבה מהמוכר. ותוס' מבאר שדעת הקונה נכסים באחריות לקנות נכסים שאין עליהם ערעור, ולכן באופן שיצא עליהם ערעור יכול לחזור בו.

יז רש"י מבאר שהטעם של רבי נתן שהמנה הראשון משועבד לכולם, והמנה השני משועבד לבעלת המאיתים ולבעלת השלש מאות, והמנה השלישי משועבד רק לבעלת השלש מאות.

יח רש"י מבאר שהטעם של רבי שכל אחת מקבלת מנה, משום שגם לבעלת המנה יש שיעבוד בכל הנכסים.

- באופן שקנו במעוות שור והשביח ושחטו אותו - לרבה חולקים לפי המעות, לרב המנונא חולקים בשווה ט.

דף צד

◆ **אדם הנשוי שתי נשים ומת** - לת"ק הראשונה צריכה להשבע והשניה אינה צריכה להשבע, ולבן ננס הראשונה והשניה צריכות להשבעי.

◆ **דיני בעל חוב מאוחר שקדם וגבה:**

- האם מוציאים מידו:

○ לשמואל - לת"ק מוציאים מידו, ולבן ננס אין מוציאים מידו.

○ לרבה בר אבא - מוציאים מידו.

- באיזה אופן הנידון האם מוציאים מידו [צא תוד"ה שמע]:

○ לתירוץ הראשון בתוס' - באופן שגבה קרקע^כ.

○ לתירוץ השני בתוס' - באופן שגבה מטלטלים, אבל באופן שגבה קרקע לכו"ע מוציאים מידו^כ.

◆ **שני שותפים שאחד עמד בדין והתחייב** - השותף השני חייב ואינו יכול לטעון שידונו עמו בנפרד.

◆ **שני שטרות שנכתבו ביום אחד:**

- שטרות מכר או מתנה:

○ לרבי אלעזר ש'עדי מסירה כרת' - נחלקו התנאים האם אומרים 'שודא' או שאומרים 'יחלוקו'^כ.

○ לרבי מאיר ש'עדי חתימה כרת':

- לרש"י - חולקים^כ.

- לר"ת - נחלקו התנאים האם אומרים 'שודא' או שאומרים 'יחלוקו'^כ.

הערות

יט הטעם של רבה שחולקים לפי המעות כיון שהשור עצמו השביח ולכן כל אחד נוטל לפי חלקו.

כ רש"י מבאר שהסיבה שהראשונה צריכה להשבע, משום שהשניה חוששת שלא ישאר לה נכסים כשיעור כתובתה, ולכן תובעת שהראשונה תשבע שהבעל לא פרע לה את הכתובה בחייו.

נחלקו האמוראים בביאור המחלוקת של ת"ק ובן ננס האם השניה צריכה להשבע: שמואל מבאר ש'נמצאת שדה אחת שאינה שלו' ונחלקו בדין בעל חוב מאוחר שקדם וגבה: לת"ק מוציאים מידו, ולבן ננס אין מוציאים מידו. ורש"י מבאר שמדובר באופן שנודע ששדה אחת גזולה, אמנם תוס' מבאר שמדובר באופן שלא נודע ששדה אחת גזולה, אלא שחוששים ששדה אחת תמצא גזולה. ורבה בר אבא מבאר שלכו"ע בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מוציאים מידו, ונחלקו האם יש חשש שהשניה תקלקל את הקרקע, כיון שאם יתברר ששדה אחת גזולה יקחו את הקרקע ממנה: לת"ק לא חוששים, ולבן ננס חוששים, ולכן משביעים את השניה כדי שתחשוב שאם יבוא בעל חוב לא יקחו ממנה את הקרקע. ואביי מבאר שנחלקו בבעל חוב שבה לגבות מיתומים גדולים האם צריך שבועה: לת"ק לא צריך שבועה, ורק בעל חוב שבה לגבות מיתומים קטנים צריך שבועה, ולבן ננס צריך שבועה.

רש"י כותב שלפי שמואל בין לפי ת"ק ובין לפי בן ננס בעל חוב שבה לגבות מיתומים גדולים לא צריך שבועה, אמנם תוס' סובר שאין לכך הכרח, כיון שאפשר להעמיד באופן שהאב פטר את הבעל חוב משבועה זו.

כא תוס' בתירוץ הראשון מבארים שלמרות שהבעל חוב יכול לגבות מלוכה, מ"מ הבעל חוב אינו יכול לגבות מבעל חוב מאוחר שקדם וגבה, משום שאם הבעל חוב היה יכול לגבות מבעל חוב מאוחר שקדם וגבה, היה חשש של 'נעילת דלת', כלומר שהבעל חוב השני לא ירצה להלוות כיון שלא יהיה לו מהיכן לגבות.

כב תוס' בתירוץ השני מבארים שבאופן שהבעל חוב המאוחר גבה קרקע, יכול הבעל חוב המוקדם להוציא ממנו, משום שהקרקע משועבדת, וכמו שהבעל חוב יכול להוציא את הקרקע מלוכה. והנידון בבעל חוב מאוחר שקדם וגבה נאמר בכתובת אשה לפי רבי טרפון שסובר שמטלטלים של יתומים משתעבדים לבעל חוב וקדמה אשה אחת וטרפה מטלטלים (וא"א להעמיד בבעל חוב שטרף מטלטלים כיון שמטלטלים לא משתעבדים לבעל חוב).

כג הגמ' מביאה ברייתא [גיטין יג ב] שנחלקו התנאים באופן שיש ספק האם עדיף לעשות שודא או שעדיף לעשות יחלוקו.

בדברי הגמ' מבאר ש'שודא' יכול לעשות רק דיין מומחה, ונחלקו תירוץ התוס' האם 'שודא' נאמר רק בקרקעות או גם במטלטלים.

כד הגמ' בהו"א אומרת שלפי רבי אלעזר אומרים 'שודא' ולפי רבי מאיר אומרים 'יחלוקו', ורש"י מבאר שהסיבה שלפי רבי מאיר ש'עדי חתימה כרת' אומרים 'יחלוקו', כיון ששני השטרות נכתבו באותו יום והשטר לא מוכיח איזה נכתב קודם, שני השטרות חלים כל אחד קנה חצי, אבל לפי רבי אלעזר ש'עדי מסירה כרת' שטר אחד חל. ולפי רש"י הגמ' למסקנא חזרה שלפי רבי אלעזר נחלקו התנאים האם אומרים 'שודא' או 'יחלוקו', אבל לפי רבי מאיר לכו"ע אומרים 'יחלוקו'.

כה הגמ' בהו"א אומרת שלפי רבי אלעזר אומרים 'שודא' ולפי רבי מאיר אומרים 'יחלוקו', ור"ת מבאר שהסיבה שלפי רבי אלעזר ש'עדי מסירה כרת' אומרים

• שטרות חוב - 'יחלוקו'.

◆ כתב שטר לאחד ואח"כ כתב שטר לשני ומסר לו ואח"כ חזר ומסר את השטר לראשון:

• באופן שכתב את שני השטרות באותו יום - לרבי אלעזר ש'עדי מסירה כרתי' השני קנה, ולרבי מאיר ש'עדי חתימה כרתי' הראשון קנה.

• באופן שלא כתב את שני השטרות באותו יום - הראשון קנה משום ש'עדיו בחתומיו זכין לו'.

✧ הערות ✧

'שודא' כיון שאין שום אפשרות ששני השטרות חלו, ולכן צריך לומר 'שודא' ו'אימור איתרמי לאותו שזכה', אבל לפי רבי מאיר יש אפשרות ששני השטרות חלו יחד, באופן ששני עדים חתמו על שטר זה ושני עדים חתמו על שטר זה וחתמו על שני השטרות באותו זמן, או שהמוכר חשב שחתמו על שני השטרות באותו זמן, ולכן כאשר המוכר מסר את שני השטרות זה לאחר זה חלו שני השטרות יחד, והגמ' נקטה כמו התנא שעדיף לומר 'יחלוקו'. ולפי דברי ר"ת הגמ' למסקנא חזרה בה שלמרות שלפי רבי אלעזר אין שום אפשרות ששני השטרות חלו יחד, מ"מ נחלקו התנאים האם עדיף לומר 'שודא' או שעדיף לומר 'יחלוקו' וחצי אחד יגיע לאדם שמגיע לו. ולפי"ז יוצא שנחלקו התנאים בין לדעת רבי מאיר ובין לדעת רבי אלעזר האם עדיף לומר 'שודא' או 'יחלוקו' [ע"פ מהר"ם שיף].

כו תוס' מבאר בדעת רש"י ששני שטרות חוב אומרים 'יחלוקו' משום שא"א לגבות על ידי השיעבוד שיש בשטר עד סוף היום, כיון שלא ידוע באיזה שעה נכתב השטר, ולכן שני השטרות חלו יחד. ור"ת מבאר שכיון ששני השטרות אמת, רבנן חששו להפסד של הבעל חוב משום נעילת דלת או להפסד של הכתובה משום חינא, ולכן אומרים יחלוקו.